

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА
ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ
УНИВЕРСИТЕТИ

ЎЗБЕКИСТОН МОЛИЯ БОЗОРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДЛАРИНИНГ ЖОЗИБАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ

РЕСПУБЛИКА
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
КОНФЕРЕНЦИЯ

МАҚОЛА ВА ТЕЗИСЛАР ТЎПЛАМИ

2020 ЙИЛ
29 АПРЕЛ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА
ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

**ЎЗБЕКИСТОН МОЛИЯ
БОЗОРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА
ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДЛАРИНИНГ
ЖОЗИБАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ**

**РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
КОНФЕРЕНЦИЯ**

МАҚОЛА ВА ТЕЗИСЛАР ТЎПЛАМИ

2020 йил 29 апрел

Xo'djamuratova G.Y.,
TDIU, i.f.n., dotsent

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INVESTITSIYA JALB ETISHNI YANADA RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Аннотация: В данной статье изложены вопросы привлечения инвестиций, автором предложены ряд мероприятий по дальнейшему развитию инвестирования.

Ключевые слова: инвестиции, государственная поддержка, правовые основы, производство, прямые инвестиции.

Аннотация: Ushbu maqolada investitsiyalarni jalb qilish masalalari yoritilgan, muallif investitsiyalarni yanada rivojlantirish uchun bir qator chora-tadbirlarni taklif qiladi.

Калит so'zlar: investitsiyalar, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, qonunchilik bazasi, ishlab chiqarish, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar.

Annotation. This article outlines the issues of attracting investments, the author proposes a number of measures for the further development of investment.

Key words: investments, state support, legal framework, production, direct investments.

Iqtisodiyotni rivojlantirish va modernizatsiyalashning muhim shartlaridan biri bu qulay investitsiya muhitini yaratish, ishbilarmon doiralarni ishlab chiqarish, yuqori texnologiyali va yuqori texnologiyali ishlab chiqarish sohalariga keng ko'lamli investitsiyalar jalb qilishdir.

Investitsiyalar zamonaviy iqtisodiyotda huquqiy tartibga solish nuqtai nazaridan eng murakkab va dinamik sohalaridan biridir. Xususan, O'zbekiston Respublikasi hududlarida investitsiya faoliyatini huquqiy qo'llab-quvvatlash ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi uchun sharoit yaratish va aholi turmush darajasini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Jozibador investitsion muhitni yanada rivojlantirish va yaratish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida» gi qarori qabul qilindi.¹ Bundan tashqari, respublika iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish, xorijiy investorlarni mamlakatning imkoniyatlari va imkoniyatlari to'g'risida xabardor qilishga qaratilgan tadbirlar samaradorligini oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi

¹ O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 1-avgustdagi PF-5495-son qarori.

Prezidentning «Respublika iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» gi qarori qabul qilindi. Xorijiy investitsiyalarni keng jalb etishni ta'minlash va respublikaning tashqi savdo faoliyatini rivojlantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish samaradorligini oshirish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida» gi qarori qabul qilindi.¹ Shu bilan birga, amaldagi xorijiy investitsiyalar to'g'risidagi qonun. O'zbekiston Respublikasi hududida chet el investitsiyalarini jalb etishning huquqiy asoslari va tartibini belgilaydi. Ushbu me'yoriy hujjatning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: xorijiy investitsiyalar oqimini rag'batlantirish va xorijiy moliyaviy, moddiy, intellektual va boshqa resurslarni, zamonaviy xorijiy texnologiyalarni va boshqaruv tajribasini jalb qilish va ulardan oqilona foydalanish orqali O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishiga va uning jahon iqtisodiy tizimiga qo'shilishiga ko'maklashish.²

Kelinglar, qabul qilingan me'yoriy-huquqiy hujjatlarning mamlakat iqtisodiyotiga ta'sir ko'rsatadigan ba'zi ko'rsatkichlarini tahlil qilaylik. Shunday qilib, 2017 yilda asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi 60 719,2 mlrd. So'mni tashkil etdi yoki o'tgan yilning mos davriga nisbatan 107,1%. Agar ushbu ko'rsatkichni moliyalashtirish manbalari bo'yicha ko'rib chiqsak, keyin 2017 yilda asosiy kapitalga sarf qilingan investitsiyalarning katta qismi jalb qilingan mablag'lar ulushiga to'g'ri keladi – 34 057,3 mlrd. so'm yoki asosiy kapitalga sarflangan investitsiyalar umumiy hajmining 56%, korxonalar va aholining o'z mablag'lari hisobidan 26 673,5 mlrd. Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar umumiy summasining 44 foizi yoki 44 foizi. 2018 yilda asosiy kapitalga kiritilgan 107 333,0 mlrd. so'mlik investitsiyalar o'zlashtirildi, shundan 60,7% yoki 65 142,4 mlrd. so'm jalb qilingan mablag'lar, shuningdek 39,3% yoki 42 190,6 mlrd. so'm – korxonalar va tashkilotlarning shaxsiy mablag'larini tashkil etdi.³

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, investitsiyalarning eng yuqori ko'rsatkichlari O'zbekiston milliy iqtisodiyotining yoqilg'i-energetika va kimyoviy komplekslariga to'g'ri keladi.

Biroq, shunga qaramay, xorijiy investitsiyalarning mamlakatga samarali jalb qilinishiga to'sqinlik qiladigan bir qator muammolar mavjud:

- ▶ iqtisodiy resurslardan foydalanish ancha qiyin;
- ▶ tartibga solinadigan tashqi iqtisodiy aloqalar;
- ▶ infratuzilmani (suv, tabiiy gaz va elektr energiyasidan) foydalanish bilan bog'liq muammolar;
- ▶ mamlakatning nisbiy noqulay geografik joylashuvi, maqbul transport yo'lagining yo'qligi;
- ▶ respublika ichidagi bank sektorining nomukammalligi;
- ▶ tadbirkorlar o'rtasida huquqiy bilim va biznes ko'nikmalarining etarli emasligi, shu jumladan investitsiya loyihalari bo'yicha tajriba;

¹ O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida. O'zbekiston Prezidentining Farmoni. № PP-4135, 2019-yil 28-yanvar.

² Chet el investitsiyalari haqida. O'zbekiston Respublikasining qonuni // O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Vedomosti, 1998. № 5-6, 5-modda

³ www.stat.uz

- ▶ mahalliy hokimiyat organlarining xorijiy investorlarga hududlarning investitsiyaviy salohiyati va investitsion muhiti to'g'risida to'liq ma'lumot berishda passiv ishtiroki.

Aniqlangan muammolarni hal qilish uchun mualliflar quyidagi tadbirlarni bir qator taniqli olimlar qo'yidagilarni taklif qiladilar:

- to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatuvchi qonunlarni ishlab chiqish va qabul qilish amaliyotini kengaytirish, ushbu sohada ijroiya hokimiyati organlari faoliyatini tartibga soluvchi va uning javobgarligini belgilovchi barcha qoidalar bayon qilingan. Bunday qonunlarning qabul qilinishi ijro etuvchi hokimiyatlarning qonunchilik bazasini cheklaydi, bu idoralararo manfaatlar ustunlik qiladigan qonun osti hujjatlarining yaratilishiga yo'l qo'ymaslik nuqtai nazaridan muhimdir;
- parlamentning, birinchi navbatda, davlatning tartibga soluvchi ta'sirini va qabul qilingan qonunlarning iqtisodiy samaradorligini baholash bilan bog'liq bo'lgan nazorat va tahliliy ishlarni kuchaytirish;
- qishloq xo'jaligi, davlat bojxona, sanitariya va veterinariya nazorati, telekommunikatsiya, infratuzilma, qurilish, yong'in xavfsizligi, tibbiy xizmat, narxlarni tartibga solish, yer munosabatlari va soliqqa tortish sohalarida ishbilarmonlik sharoitlarini soddalashtirish va yaxshilash ;
- raqobatdosh va eksportga yo'naltirilgan korxonalar faoliyatini kengaytirish uchun sharoitlar yaratish;
- davlat xizmatlari tizimining «bir darcha» tamoyili bo'yicha samarali ishlashi uchun idoralararo axborot almashish mexanizmini yanada takomillashtirish.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, hukumat tomonidan chet el investitsiyalarini jalb qilishda ma'muriy to'siqlarni yanada bartaraf etish bo'yicha aniq maqsadli sa'y-harakatlar vaziyatni tubdan o'zgartirishi va xorijiy sheriklarga O'zbekiston milliy bozorida munosib o'rin egallashiga yordam beradi.

¹ Kurpayanidi K.I «Doing Business 2018: reforming to create jobs» that you need small business in Uzbekistan // ISJ Theoretical & Applied Science, 2018. № 3 (59). 43–53-betlar.